

Posudek vedoucího bakalářské práce

Název: Contemporary Tendencies in Anthropology and How They Change the Possibilities of an Anthropology of Ritual / Současné tendence v antropologii a jak mění možnosti v antropologii rituálu

Rok odevzdání: 2021

Autor: Aleš Slapnička

Vedoucí: Mgr. Milan Kroulík, MA

Obecné shrnutí

Cílem této práce je představit českému čtenářstvu znalému religionistiky a starších paradigmatů antropologie náboženství a rituálu soubor příbuzných, byť nových teorií a v jejich světle znovu prozkoumat pojem rituálu. Všechny zde použité přístupy se vyvinuly jako kritika dnes již neudržitelného dělení přírody a kultury, a dalších dříve nezpochybňovaných předpokladů. Zahrnují teorie pocházející z antropologie a STS, posthumanismu, nového materialismu a deleuzovských přístupů. Všem těmto teoriím, včetně starších teorií rituálu, ve kterých je obsažena implicitně, je společná výzva, jak dělat antropologii, když je člověk jako pojem destabilizován, ba stává se problematickým, a tudíž již není bezpečným základem antropologického zkoumání. To, co tyto nejnovější přístupy dělají, je, že berou vážně prvky starších teorií, které byly doposud ignorovány, protože uvádějí do krize celý vědecký rámec, z něhož vycházely.

1) Struktura argumentace. 6 bodů

Práce je napsána elegantně, což je vzhledem ke složitosti tématu obzvláště úctyhodný výkon. Je zřejmé, že autor má jasnou představu o fungování použitých teorií a nepoužívá pouze správná slova, aniž by rozuměl jejich důvodům. Velmi smysluplná struktura práce počíná klasickým přístupem k rituálu, přechází k jeho kreativní kritice, která je stále shledávána jako nedostatečná, a pak oklikou přes rozmanité radikální materialistické konstruktivismy, se nakonec vrátí zpět k rituálu. Jak práce postupuje, je do procesu poznání stále více zahrnuta tvůrčí a situační aktivita badatele, tj. Zohledňuje nutnou situovanost bádání. Ta je pro shrnutý nedávný vývoj klíčová a vlastně zásadní pro přehodnocení toho, co věda a její koncepty a praktiky, včetně pojmu rituál, ve světě dělají.

Takto široký záběr znamená, že argumentace musí držet pohromadě několik ne vždy sourodých vláken a propojit je do logické, byť decentralizované struktury. Z větší části se to daří, nicméně rituální prvek se občas vzdálí z dohledu. Rozhodně by práci posílilo, kdyby se v každé části k rituálu explicitněji vrátila a poukázala na vztahy a proměny ústředního pojmu, které tyto nové rámce přinášejí. Mezitím se objevují další prvky, které demonstrují a dotahují argumentaci, tak jako příklad Tageta, který je velmi originální a dobře zvolený. Další drobnosti, které mohly být zařazeny, jsou např. diskuse o důsledcích McLeanova výzkumu nejen pro Turnera, ale i Kapferera. Závěr by také mohl být o něco obsáhlejší v tom, že by se znovu zaměřil na hlavní body toho, co předcházelo.

To vše jsou však poměrně drobné výtky výborně napsané a strukturované práce.

2) Formální úroveň. 7 bodů

Pokud jde o formální stránku práce, je téměř bezchybná, a to jak po stránce jazykové, tak po stránce citační. Objevují se překlepy, včetně jmen významných zdrojů (např. Marilyn Strathern, Tom Ingold), a občas i překlepy, co působí jako gramatické chyby. Stylová úroveň práce je nicméně působivá.

3) Práce s prameny. 8 bodů

Bibliografie je rozumným a informovaným výběrem z velmi širokého pole možných zdrojů a jejich použití je efektivní.

4) Vlastní přínos. 8 bodů

Alešův přínos je různorodý, od výběru pramenů až po překlad nových pojmů a zdatné shrnutí. Ty jsou navíc vázány na starší výzkumná témata, dnes již neobvyklá tím, o jaký typ otázek se jedná. Jasně jsou ukázány limity kritizovaných přístupů a zároveň je demonstrováno, jak nové přístupy přehodnocují myšlení jako takové. Množství práce, které bylo do práce vloženo, stejně jako odbornost studenta se projevují i ve způsobu, jakým jsou různé výzkumné jazyky a konvence do sebe srozumitelně vetkány.

5) Obecný přesah práce. 8 bodů

Práce je zároveň přístupným úvodem do řady témat a účinným mostem pro ty, kteří bádají v rámci zde kritizovaných paradigmat. Přístupná je mj. i proto, že je uspořádána podle problémů a řešení, a tím, že poukazuje na problémy a limity některých přístupů a zároveň nabízí východiska, nevyklučuje možnost, že by bylo možné nalézt jiná řešení i v rámci starších přístupů. Jako taková je do značné míry v duchu probíraných teorií, které se snaží představit otevřený, nedokončený svět, který se vždy tvoří. Vytváří také most pro tato nová paradigmata, aby se mohla snáze zabývat pojmem rituálu a tím, co umožňuje. To je důležité i proto, že rituál se v tomto druhu výzkumu objevuje jen zřídka.

Co se týče kritičtějšího pohledu, najdou se části, kde by mohly zvýšit dopad argumentace alternativní způsoby vysvětlení kritiky a toho, co přesně je nového na nových materialismech a ontologických přístupech. Je však třeba mít na paměti, že se jedná o velmi hutné dílo a v argumentaci je obsaženo mnoho informací, které čtenář při prvním čtení snadno přehlédne, jako například vysvětlení implikace výzkumníka a jeho kategorií v konstrukci kultury, jinakosti a objektu výzkumu. Celkově se jedná o práci, která bude stále dávat a spojovat, pokud by byla někdy publikována v časopise.

Celkové hodnocení:

S přihlédnutím k několika převážně formálním nedostatkům tuto působivě zpracovanou, vyargumentovanou a široce relevantní práci vřele doporučuji k obhajobě a přidělením **37/40** bodů ji hodnotím jako *výbornou*.

Ve Varšavě, dne 24/1/2024

